



EVROPSKO  
RAČUNSKO  
SODIŠČE

**Govor**

**13. oktober 2022**

# **Govor predsednika Evropskega računskega sodišča Tonyja Murphyja**

**Predstavitev letnega poročila Evropskega računskega sodišča za  
leto 2021**

**Odbor Evropskega parlamenta za proračunski nadzor**

**13. oktober 2022**

**Velja govorjena beseda.**

**Spoštovana gospa predsednica,**

**spoštovane poslanke in poslanci,**

**spoštovani gospod komisar,**

**[spoštovani predstavnik predsedstva Sveta],**

v čast mi je, da z vami prvič sodelujem kot **novooizvoljeni predsednik** Evropskega računskega sodišča.

Najprej bi se vam rad **na kratko predstavil**. Sem **revizor** z več kot 40 leti izkušenj na področju revizije javnega sektorja na nacionalni in evropski ravni, ki sem jih pridobil v irski vrhovni revizijski instituciji, Evropski komisiji in na Sodišču. Na Sodišču delam že skoraj deset let v različnih funkcijah in senatih, leta 2018 pa sem postal član Sodišča.

**Kot predsednik se bom osredotočil** na nadaljevanje našega dela, s katerim podpiramo ta **odbor** z informacijami, ki jih potrebujete za izpolnjevanje svoje naloge ter izboljšanje **odgovornosti in transparentnosti** pri vseh vrstah ukrepov EU v korist naših državljanov.

Vendar sem danes tukaj pred vami tudi v svoji prejšnji funkciji, in sicer kot **član, pristojen za letno poročilo**.

V tej vlogi sem se z mnogimi od vas srečal že v prejšnjih letih in tako iz prve roke spoznal **tesno in koristno sodelovanje** med našima institucijama. Zelo se veselim srečanja in sodelovanja **z vami vsemi** ter možnosti za poglobitev našega plodnega sodelovanja.

Letno poročilo je **osrednja publikacija** Sodišča, za njegovo pripravo pa so potrebna **skupna prizadevanja**. Letnega poročila, ki vam ga danes predstavljam, ne bi bilo brez intenzivnega **skupinskega dela in predanosti**, zato se ob tej priložnosti zahvaljujem številnim **revizorjem in podpornim uslužbencem**, vključenim v vse faze revizijskega dela, **članom**, pristojnim za posamezna poglavja, ter celotnemu **kolegiju**.

Letos je Sodišče objavilo letno poročilo v zelo **drugačnem kontekstu** kot lani. Na Sodišču si vsi zelo prizadevamo, da bi kljub stalnim operativnim težavam zaradi **krize, ki je posledica pandemije COVID-19**, zagotavljali uspešno storitev, zdaj pa se moramo soočiti še z **rusko vojno agresijo** v Ukrajini. Njene posledice, ki se kažejo po vsem svetu, in sedanja **energetska kriza** pomenijo nove izzive za vse nas.

**Dobro in uspešno** upravljanje financ EU je pomembnejše kot kdaj koli prej. Za Komisijo in države članice, pa tudi za nas na Evropskem računskem sodišču, to pomeni **večjo odgovornost**.

## Katere so glavne ugotovitve iz letnega poročila Sodišča za leto 2021?

Tako kot v prejšnjih letih je Sodišče tudi letos v zvezi z **zaključnim računom EU** izreklo mnenje brez pridržkov, saj v njem ni bilo pomembno napačnih navedb.

V zvezi s **prihodki** je ugotovilo, da skupna stopnja napake **ni bila pomembna**. Vendar je odkrilo nekaj stalnih slabosti pri kontrolah v zvezi s t. i. tradicionalnimi lastnimi sredstvi v nekaterih državah članicah in nekaterih s tem povezanih postopkih v Komisiji.

Sodišče je v letnem poročilu za proračunsko leto 2021 poleg proračunskih sredstev, dogovorjenih v **večletnem finančnem okviru**, prvič zajelo pobudo „**Next Generation EU**“ in zlasti **mehanizem za okrevanje in odpornost**.

Tako je prvič pripravilo **dve ločeni mnenji** o zakonitosti in pravilnosti odhodkov za leto 2021: eno za **porabo iz proračuna EU** in drugo za **porabo iz mehanizma za okrevanje in odpornost**.

**Ločeni mnenji** je pripravilo zato, da bi poudarilo **razlike** med proračunsko porabo v večletnem finančnem okviru in porabo pri mehanizmu za okrevanje in odpornost. Ta mehanizem je **začasen instrument, ki se financira z izdajo obveznic** in, kar je najpomembnejše, zanj se uporablja **drugačen model izvajanja**. Za razliko od porabe iz proračuna EU, ki temelji na **povračilu upravičenih stroškov ali izpolnjevanju pogojev**, določenih v pravilih EU ali nacionalnih pravilih, je pri mehanizmu za okrevanje in odpornost pogoj za plačilo **zadovoljivo doseganje vnaprej določenih mejnikov ali ciljev**.

Najprej nekaj besed o mnenju in ugotovitvah Sodišča o **porabi iz proračuna EU**:

Sodišče je na podlagi reprezentativnega vzorca 740 transakcij ugotovilo, da se je v letu 2021 skupna stopnja nepravilnosti v primerjavi z lanskim letom **povečala**, in sicer na 3,0 % (z 2,7 % v letih 2020 in 2019).

Glede na razširjenost odkritih problemov (tj. vseobsežnost napak) je že tretje leto zapored izreklo **negativno mnenje**.

Z ugotovitvami Sodišča je bila ponovno potrjena njegova prejšnja ocena, da **način izplačila sredstev**, tj. ali so izplačana kot **povračilo nastalih stroškov** ali na podlagi **pravic**, vpliva na stopnjo napake.

Za **porabo z visokim tveganjem**, ki je v revidirani populaciji Sodišča pomenila jasno **večino** (63 %), je bila stopnja napake ocenjena na 4,7 %. Ta vrsta porabe je značilna zlasti za Kohezijo, uporablja pa se tudi za druge razdelke politik EU, npr. Enotni trg, Migracije, Varnost, Sosedstvo in dele razdelka Naravni viri.

Sodišče je v zvezi s **porabo z nizkim tveganjem** prišlo do zaključka, da je bila ocenjena stopnja napake **pod pragom pomembnosti**, ki znaša 2 %. Sem spada poraba na podlagi pravic, kot so neposredna pomoč kmetom, štipendije Erasmus za študente ter plače in pokojnine javnih uslužbencev EU.

Če podrobneje pogledamo **različne razdelke politik**, začenši s **Kohezijo**, je Sodišče odkrilo več tipičnih napak, kot so neupravičeni stroški, neobstoje bistvenih dokazil ter kršitve pravil o enotnem trgu, državni pomoči in javnem naročanju.

Sodišče ocenjuje, da je stopnja napake za ta razdelek znašala **3,6 %** (leta 2020: 3,5 %).

Spoštovana gospa predsednica, dovolite mi, da Vam za boljšo predstavo predstavim nekaj **konkretnih primerov napak**, ki jih je Sodišče odkrilo:

- neki program, ki ga je Sodišče revidiralo, je vključeval stroške partnerjev z **napačnega geografskega območja**. Ti odhodki so bili neupravičeni,
- v nekem drugem primeru je Sodišče ugotovilo, da je bila četrtnina **udeležencev socialnega programa**, namenjenega tistim, ki niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo, dejansko **zaposlena**.

Ena od pomembnih dejavnosti Sodišča na področju kohezije, za katero vem, da je za ta odbor še **posebej zanimiva**, je delo **nacionalnih revizijskih organov**. Sodišče od leta 2017 delo **teh revizijskih organov** ocenjuje na podlagi preizkušanja podatkov. Pri teh revizijah se je v zadnjih petih letih pokazalo, da ti revizijski organi s svojim delom še **niso dovolj zmanjševali visokega tveganja napake** na tem področju, zato se zaenkrat na njihovo delo **ni mogoče popolnoma opirati**.

**Spoštovana gospa predsednica**, pomembno je poudariti tudi **pozitivne primere**, ki jih je Sodišče odkrilo. V zvezi s tem naj omenim, da je Sodišče za eno od držav članic ugotovilo, da je nacionalni **revizijski organ** podpiral organ upravljanja in mu svetoval pri tem, kako izboljšati njegove postopke javnega naročanja.

Kar zadeva razdelek **Naravni viri**, je Sodišče zanj kot celoto in ob upoštevanju vseh razpoložljivih informacij ugotovilo, da je stopnja napake **blizu praga pomembnosti**.

Za področja porabe, ki so bila opredeljena kot področja z **visokim tveganjem** (razvoj podeželja, tržni ukrepi in druga področja zunaj SKP), tj. približno tretjina tega razdelka večletnega finančnega okvira, je iz rezultatov Sodišča razvidno, da je bila stopnja napake pomembna in da so bili glavni viri napak neupravičeni upravičenci, administrativne napake in neizpolnjevanje okoljskih zavez.

**Nekaj primerov** napak, odkritih na tem področju porabe:

- Sodišče je odkrilo nekaj primerov **perutninskih farm**, ki so predložile več kot eno vlogo. V večini primerov je šlo za zakonca, ki sta oba zahtevala najvišjo pomoč, pri čemer sta navedla, da bi ju bilo treba obravnavati kot ločena kmeta, čeprav so bile njune živali v isti stavbi,
- pri reviziji neke kmetije z uporabo satelitskih posnetkov je Sodišče ugotovilo, da informacije, ki jih je kmet navedel v prijavi, niso skladne z njegovo **dejansko kmetijsko dejavnostjo**. Več kot polovica zadevnega plačila je tako štela za napako.

Za to področje politike bi rad omenil **pozitiven prispevek**, ki ga lahko imajo **pregledi s spremljanjem**. Ti temeljijo na satelitskih posnetkih, ki se na nacionalni ravni lahko uporabljajo za preverjanje skladnosti z nekaterimi pravili EU, na primer pri preverjanju zahtevkov za pomoč, vezano na površino. Sodišče je za leto 2021 preučilo, kako te satelitske posnetke uporabljajo italijanski in španski organi, ter Komisiji priporočilo, naj nadalje podpira njihovo uporabo v državah članicah, saj se z njimi trenutno preverja le 13 % površin, vključenih v sheme neposredne pomoči.

Za razdelek **Enotni trg, inovacije in digitalno** je Sodišče ugotovilo, da se je pomembna stopnja napake povečala, in sicer s 3,9 % v letu 2020 na **4,4 % v letu 2021**. Glavni vir napak je še vedno poraba za raziskave (predvsem za program Obzorje 2020), zlasti neupravičeni stroški, kot so stroški dela.

Nekaj **primerov** takih napak:

- Sodišče je pri reviziji nekega MSP odkrilo, da za dva uslužbenca **ni bilo evidenc delovnega časa**, dva druga pa sta prijavila ure za čas, ko sta bila na letnem dopustu. Neupravičenih je bila skoraj polovica ur, ki jih je preučilo Sodišče,
- pri nekem drugem projektu je Sodišče ugotovilo, da raziskovalec dejansko ni izpolnjeval **potrebnih akademskih kvalifikacij** za pridobitev štipendije v okviru ukrepa Marie Skłodowske-Curie. Vsi s tem povezani stroški so bili zato neupravičeni.

V zvezi z razdelkom Migracije, meje, varnost in obramba je Sodišče odkrilo napake v skoraj tretjini transakcij, ki jih je preučilo:

- pri nekem projektu v zvezi z notranjo varnostjo je ugotovilo, da niso bila kupljena **predvidena terenska vozila, ki so bila namenjena policiji**, poleg tega ni bilo mogoče dokazati, da so se dejansko kupljena vozila uporabljala za predvidene namene,
- napake je odkrilo tudi v nekem **postopku za oddajo javnega naročila v zvezi z nastanitvijo prosilcev za azil** kot tudi različne težave s pogodbami, ki so bile kasneje sklenjene z nekaterimi hoteli. Teh napak niso odkrili niti nacionalni organi niti Komisija.

Kar zadeva razdelek **Sosedstvo in svet**, so se najpogosteje ugotovljene napake nanašale na odhodke, ki niso nastali, neobstoj bistvenih dokazil, neupravičene stroške in kršitev pravil o javnem naročanju. Skoraj polovica revidiranih transakcij je vsebovala napake. **Vzorec Sodišča je bil sicer omejen, vendar njegovi rezultati potrjujejo, da je tveganje napake v tem razdelku visoko.** Naj dodam, da imamo kljub prizadevanjem Komisije, da nam pomaga, še vedno težave pri pridobivanju določenih **dokumentov od nekaterih mednarodnih organizacij**, ki so pristojne za izvajanje programov EU.

Na koncu še par besed o razdelku **Uprava**. Tako kot prejšnja leta Sodišče ocenjuje, da stopnja napake ni pomembna. **Dve od petih napak**, ki jih je Sodišče količinsko opredelilo, se nanašata na Parlament, ena na Komisijo in dve na Evropsko službo za zunanje delovanje.

Spoštovane gospe in gospodje, naj vam zdaj predstavim še revizijo, ki jo je Sodišče opravilo v zvezi z **odhodki iz mehanizma za okrevanje in odpornost**:

poglavje o tem mehanizmu je **novost** letošnjega letnega poročila. O njem bo Sodišče še naprej ločeno poročalo do konca njegovega izvajanja.

Mehanizem za okrevanje in odpornost ima **drugačen model izvajanja** kot poraba iz proračuna EU v večletnem finančnem okviru. Temelji namreč na doseganju **mejniov in ciljev** in ne na povračilu nastalih stroškov.

Sodišče se je zato pri reviziji v zvezi z izjavo o zanesljivosti osredotočilo na to, ali je **Komisija** zbrala zadostne in ustrezne dokaze v podporo svoji **oceni**, da so bili mejniki zadovoljivo doseženi. Skladnost z **drugimi pravili EU in nacionalnimi pravili** ni del **ocene, ki jo je opravila Komisija** v zvezi z zakonitostjo in pravilnostjo plačil v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost, zato je Sodišče ni upoštevalo pri pripravi svojega mnenja. Ta vidik bo obravnavan ločeno s prihodnjimi revizijami, ko bo delo Komisije v zvezi s tem končano in ga bo Sodišče lahko ocenilo. Poleg tega Sodišče ni ocenilo **uspešnosti različnih reform**, za katere so bili določeni mejniki, saj bi bila to bolj tema prihodnjih posebnih poročil.

V **revidirano populacijo mehanizma za okrevanje in odpornost** je bilo vključeno edino plačilo iz leta 2011, in sicer plačilo Španiji v višini 11,5 milijarde EUR, izplačano na podlagi 52 **mejniov**, ki so se v celoti nanašali na reforme in so bili po poročanju Španije doseženi.

Sodišče je ugotovilo, da **eden od mejnikov** (v zvezi z **reformo davka od dohodkov pravnih oseb** in zlasti uvedbo ukrepov, s katerimi „se zagotovi minimalna 15-odstotna stopnja za davkoplačevalce“) ni bil zadovoljivo dosežen. Sodišče meni, da s tem povezan učinek **ni bil pomemben**. Poleg tega je Sodišče ugotovilo, da Komisija še ni opredelila **metode za količinsko opredelitev učinka nedoseganja mejnika ali cilja**, tj. za določitev zneska, katerega plačilo se začasno ustavi.

Sodišče je Komisiji med drugim izreklo **priporočili** v zvezi z njeno oceno mejnikov, zlasti glede dokumentiranja njenega dela in meril za ocenjevanje mejnikov.

Spoštovane gospe in gospodje,

do sedaj sem govoril o vidiku **skladnosti** porabe EU, Sodišče pa preučuje tudi **uporabo** razpoložljivih sredstev, ki je bila v prejšnjih letih stalno **problematična**. To se tudi v letu 2021 ni spremenilo.

**Neporavnane obveznosti** so konec leta 2021 skupaj znašale 341,6 milijarde EUR (v primerjavi s 303,2 milijarde EUR leta 2020). Vendar ta znesek prvič vključuje neporavnane obveznosti za mehanizem za okrevanje in odpornost v višini skoraj 90 milijard EUR. Brez tega zneska bi se neporavnane obveznosti v primerjavi z lanskim letom zmanjšale, predvsem zaradi zamud pri izvajanju skladov z deljenim upravljanjem v večletnem finančnem okviru za obdobje 2021–2027.

Sodišče v svojem poročilu navaja tudi informacije o izpostavljenosti proračuna EU morebitnim prihodnjim **obveznostim**, ki se je leta 2021 več kot podvojila, in sicer na 277,9 milijarde EUR. To je bilo predvsem posledica izdaje 91 milijarde EUR obveznic za financiranje svežnja NextGenerationEU in povečanja finančne pomoči, zagotovljene državam članicam za zaščito delovnih mest in zaposlenih, ki jih je prizadela pandemija, za 50,2 milijarde EUR (instrument SURE).

Sodišče je poročalo tudi o **horizontalnih vprašanjih**, ki se nanašajo na **letno poročilo Komisije o upravljanju in smotrnosti izvrševanja proračuna EU**, o katerem boste razpravljali pozneje. Za leto 2021 je Sodišče ugotovilo, da so omejitve naknadnih kontrol na različnih področjih politike vplivale na zanesljivost **ocene tveganja, ki jo opravi Komisija**, in njeno razvrstitev **odhodkov z visokim ali nizkim tveganjem**. Poročalo je tudi o predstavitvi **finančnih popravkov** za nepravilna plačila (5,6 milijarde EUR), za katero meni, da obstaja verjetnost, da ne bo prav razumljena. Kar zadeva uradno obvestilo, ki ga je Komisija v skladu z **uredbo o pogojenosti** poslala Madžarski, Sodišče ugotavlja, da v letnem poročilu o upravljanju in smotrnosti izvrševanja proračuna EU niso razkrite podrobnosti o tem dopisu ali tem, kako bi to lahko vplivalo na pravilnost zadevnih odhodkov. Komisija je medtem predlagala Svetu ukrepe za zaščito proračuna in, kot veste, posredovala dodatne informacije o več problemih, vključno s sistemom javnega naročanja ter preprečevanjem in odpravljanjem nasprotij interesov.

Poleg tega je Sodišče uradu OLAF prijavilo 15 primerov suma goljufije, ki jih je odkrilo med revizijskim delom v letu 2021 (v letu 2020: šest primerov), v zvezi s katerimi je OLAF doslej začel pet preiskav. Sodišče ima sklenjene delovne dogovore z Evropskim javnim tožilstvom in uradom OLAF, zato primere suma goljufije od letos naprej po možnosti posreduje obema hkrati. Poleg posameznih primerov suma goljufije Sodišče to pomembno temo obravnava s temu namenjenimi posebnimi poročili, na primer o

tveganjih goljufij v skupni kmetijski politiki (Posebno poročilo 14/2022), uvrščanju subjektov na črni seznam (Posebno poročilo 11/2022) in nasprotju interesov pri deljenem upravljanju (v pripravi, prvo četrletje leta 2023).

Spoštovana gospa predsednica, spoštovane poslanke in poslanci,

letno poročilo Sodišča vsebuje **dodatne podrobne informacije in ugotovitve**, ki bi jih prav tako rad omenil, toda moj čas je žal omejen. Zato naj na tem mestu zaključim in vas povabim k branju **letnega poročila** Sodišča ali dokumenta **Na kratko o reviziji EU**, ki ste ju prejeli.

Na koncu bi rad poudaril, da moramo biti glede na ugotovitve Sodišča za leto 2021 **še naprej pozorni** in **na vseh ravneh uspešno preverjati**, kako je bil denar porabljen in ali so bili doseženi načrtovani rezultati.

Živimo v svetu, ki se spreminja z **izjemno hitrostjo**, kar s seboj prinaša izzive za EU. Poraba EU naj bi se v prihodnjih letih podvojila, zato imajo Komisija in države članice **še posebej veliko odgovornost** za dobro in učinkovito upravljanje financ EU.

Ob tej priložnosti se želim **zahvaliti komisarju** za sodelovanje z njegovo institucijo v preteklem letu. Včasih se naša mnenja o določenih zadevah sicer morda razhajajo, vendar si eni in drugi v okviru svojih odgovornosti prizadevamo za to, da se proračun EU porablja na ustrezen način.

Zahvaljujem se vam za vašo **pozornost** in se veselim vaših **vprašanj**.